

„Głodnemu
chleb na myśli”

Joanna Nowosielska-Sobel
Grzegorz Strauchold
Rafał Nowakowski (red.)

O znaczeniu politycznym,
gospodarczym, społecznym
i kulturowym zboża na ziemiach polskich
ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska

WIEŚ DOLNOŚLĄSKA
BOGACTWEM ZIEMI
PISANA

„Głodnemu
chleb na myśli”

„Głodnemu
chleb na myśli”

Joanna Nowosielska-Sobel
Grzegorz Strauchold
Rafał Nowakowski (red.)

O znaczeniu politycznym,
gospodarczym, społecznym
i kulturowym zboża na ziemiach polskich
ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska

WIŚĆ DOLNOŚLĄSKA
BOGACTWEM ZIEMI
PISANA

TOM
2

Kraków 2020

© Copyright by Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego and individual authors, 2020
© Copyright by Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu, 2020

Recenzenci:

dr hab. Adam Makowski, prof. US

dr hab. Robert Skobelski, prof. UZ

Opracowanie redakcyjne:

Hanna Antos

Projekt okładki:

Paweł Sepielak

Na okładce wykorzystano zdjęcie z zasobu Narodowego Archiwum Cyfrowego

Współpraca wydawnicza Wydziału Nauk Historycznych i Pedagogicznych
Uniwersytetu Wrocławskiego z Księgarnią Akademicką sp. z o. o. w Krakowie

Współwydawcą książki jest Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu – Instytucja Kultury Samorządu Województwa
Dolnośląskiego

Projekt jest współfinansowany ze środków budżetu Województwa Dolnośląskiego

ISBN 978-83-65892-73-7

ISBN 978-83-8138-325-7 (druk)

ISBN 978-83-8138-326-4 (on-line, pdf)

<https://doi.org/10.12797/9788381383264>

Patronat medialny:

KUCHNIA
magazine dla smakoszy

Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu
(OKiS) | Instytucja Kultury Samorządu
Województwa Dolnośląskiego | Culture
and Art Centre in Wrocław | Institution
of Culture of the Lower Silesia Regional
Government | Rynek-Ratusz 24,
50-101 Wrocław
tel./phone: +48 71 344 28 64
www.okis.pl, sekretariat@okis.pl
Dyrektor OKiS/Director: Igor Wójcik

KSIEGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel./faks: 12 431-27-43, 12 421 13 87
e-mail: akademicka@akademicka.pl

Księgarnia internetowa:
<https://akademicka.pl>

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne Starosty Wrocławskiego	9
--	---

JOANNA NOWOSIELSKA-SOBEL, GRZEGORZ STRAUCHOLD,
RAFAŁ NOWAKOWSKI

Wstęp od redakcji tomu.....	11
-----------------------------	----

ŁANY ZŁOTYCH ZBÓŻ W KRAJOBRAZ DOLNEGO ŚLĄSKA WPISANE

JOANNA NOWOSIELSKA-SOBEL

Historia i teraźniejszość – zboże wpisane w krajobraz rolniczy wsi dolnośląskiej w latach 1740-1914 na przykładzie gmin obecnego powiatu wrocławskiego.....	15
--	----

RAFAŁ NOWAKOWSKI

Uprawa zbóż jako dominanta w krajobrazie rolniczym Dolnego Śląska	35
---	----

„DOBROBYT WSI TO DOBROBYT MIAST”, CZYLI ZBOŻA W POLITYCE

STANISŁAW CIESIELSKI

Znaczenie zboża dla realizacji pierwszego planu pięcioletniego w Związku Radzieckim.....	45
---	----

ROBERT KLEMENTOWSKI

Zboże w symbolice i praktyce funkcjonowania komunistycznego aparatu bezpieczeństwa	63
---	----

DORADZTWO AGRONOMICZNE, CZYLI „O NALEŻYTEJ UPRAWIE ROLI”

PIOTR BADYNA

Produkcja zbożowa i sprawy społeczne w dziele Jakuba Kazimierza Haura, pisarza agronomicznego końca XVII i początku XVIII wieku.....	77
---	----

JAGNA RITA SOBEL

<i>Uwagi nad rolnictwem każdemu gospodarzowi do wiedzenia potrzebne.</i> Rola kalendarzy w kształtowaniu i upowszechnianiu wiedzy o zbożach w Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVIII wieku.....	93
---	----

JOLANTA LEŚNIEWSKA

Stacja doświadczalno-rolnicza w Gołębiewie koło Kutna. Zarys dziejów
w latach 1899-1939 111

ZBOŻA W KARTOGRAFII I HERALDYCE

GRZEGORZ STRAUCHOLD

Dolnośląski krajobraz zbożem pisany i rysowany w atlasach geograficznych 133

MAREK L. WÓJCIK

Zboża, ich uprawa i przetwórstwo w heraldyce gmin wiejskich i miejsko-wiejskich
w III Rzeczypospolitej 141

„DOBRY MŁYN WSZYSTKO ZMIELE”, A... SPICHLERZ PRZETCHOWA

ELŻBIETA KOŚCIK, SZYMON KLECZ

Młynarstwo na Śląsku od końca XVIII w. do 1945 r. 179

ADAM BANIECKI

Młyny w powiecie bolesławieckim w latach 1945-1949..... 189

AGATA GABIŚ

Funkcja, forma, adaptacja: przemysłowe dziedzictwo architektoniczne powiązane
z produkcją mąki i chleba..... 211

„DOBRA I BUŁKA PRZY CHLEBIE”, CZYLI ZBOŻA NA STOLE

GRZEGORZ SOBEL

Schlesischer Streuselkuchen. Uwagi źródłowe do dziejów legendy kuchni śląskiej 237

MARCIN GADOCHA

Pieczywo mieszkańców nowożytnego Krakowa i okolic..... 267

WAŁDEMAR ŻARSKI

„Chleba naszego powszedniego...”, czyli o kuchni polskiego ziemiaństwa 283

IRENA KORBELÁŘOVÁ, RUDOLF ŽÁČEK

Moučné knedlíky v kuchařských knihách a receptářích slezské provenience
19. a počátku 20. století, aneb existoval *slezský knedlík*? 293

DOROTA ŚWITAŁA-TRYBEK, LIDIA PRZYMUSZAŁA

Po Bożym Ciele siej tatarkę śmieie. O znaczeniu kaszy w kulturze kulinarnej Śląska... 317

ANNA CZUBASZEK

Słów kilka o piekarstwie, pieczywie i jego spożyciu..... 335

JÓZEF BŁAŻEWICZ, JOANNA KAWA-RYGIELSKA

Piwowarstwo dawniej i dziś. Słów kilka o tradycjach piwowarskich
we Wrocławiu 353

„KIPI KASZA...”, CZYLI JĘZYKOWO-KULTUROWE ASPEKTY PROBLEMATYKI ZBOŻOWEJ

ALICJA NOWAKOWSKA

Gryka jak śnieg biała – językowo-kulturowy obraz gryki w polszczyźnie..... 365

„PLON NIESIEMY PLON W GOSPODARZA DOM” – KULTUROWE ZNACZENIE ZBÓŻ

MARIA HEROK

Żniwniok, czyli jak dziękowano za żniwa w rejencji opolskiej
w latach 1933-1939 379

AGNIESZKA SZEPETIUK-BARAŃSKA

Dożynki. O letnim żegnaniu czasu niezwykłego 399

JACEK BOHDANOWICZ

Zboże w kulturze ludowej..... 415

„NATURA UZDRAWIA” – O ZNACZENIU ZBÓŻ W FARMACJI I KOSMETOLOGII

DANUTA RAJ, JAKUB WĘGLORZ

Zboża i ich wykorzystanie w medycynie staropolskiej na podstawie poradnika
Pawła Jana Biretowskiego 433

WIKTORIA WÓJCIK

Zdrowie i uroda: o wykorzystaniu zboża w farmacji i kosmetologii
słów kilka 449

ZBOŻE INSPIRUJE...

KAMIL BURCZYŃSKI

„A ziarno macie piękne, bardzo piękne...”, czyli kilka słów o historiach zbożem
inspirowanych w polskich filmach pełnometrażowych i serialach telewizyjnych
lat 1945-1989..... 471

Indeks osobowy..... 485

Indeks geograficzny 497

SŁOWO WSTĘPNE

STAROSTY WROCŁAWSKIEGO

Roman Potocki, Starosta Powiatu
Wrocławskiego

Powiat Wrocławski jest miejscem niezwykłym, w którym przeplatają się bardzo bogata przeszłość historyczna, piękno natury, a przy tym bardzo dobrze rozwijająca się gospodarka. Historia regionu jest wpisana w burzliwe losy Dolnego Śląska, który na przestrzeni wieków zmieniał swoją przynależność państwową, tworząc tym samym niepowtarzalną mieszankę kultur, ludzi i zwyczajów. Jego krajobraz to również prawdziwa mozaika pejzaży, od terenów górzystych, malowniczych dorzeczy rzek i jezior, aż po rozległe wiejskie łąki i pola.

Region charakteryzuje także korzystna lokalizacja, dogodne połączenia komunikacyjne oraz proinwestycyjna polityka władz samorządowych, co sprawa-

wia, że cieszy się on niesłabnącym zainteresowaniem inwestorów. Z danych Ministerstwa Finansów za rok 2018 wynika, że Powiat Wrocławski jest jednym z najbogatszych w kraju. Jego budżet osiągnął wówczas poziom ponad 170 milionów złotych i tym samym stał się największym budżetem w historii tego samorządu. Dobry stan finansów pozwala na organizowanie wielu interesujących imprez aktywizujących lokalną społeczność. Większość z nich skoncentrowana jest na propagowaniu i pogłębianiu wiedzy o dziedzictwie kulturowym oraz tradycjach, w tym kulinarnych, gospodarstwach domowych w regionie, ich promocji, pielęgnowaniu i przekazywaniu z pokolenia na pokolenie.

Bogactwem Powiatu Wrocławskiego są aktywna społeczność lokalna oraz zasoby ziemi w postaci bardzo żyznych gleb, które każdego lata złocą się pięknymi łanami zbóż. Rolnictwo bowiem należy do głównych gałęzi rozwoju regionu.

Z dużym zadowoleniem przyjęliśmy więc inicjatywę przygotowania publikacji zatytułowanej *Głodnemu chleb na myśli, czyli o znaczeniu politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturowym zboża na ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska* zgłoszoną przez Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego. Jest to już drugi tom serii wydawniczej poświęconej wsi dolnośląskiej. Mimo iż jest to książka na-

ukowa, jej atrakcyjna formuła pozwala sięgnąć po nią szerszemu gronu czytelników. Publikacja wiąże się z aktywnością władz Powiatu Wrocławskiego, które od wielu lat działają na rzecz aktywizacji obszarów wiejskich regionu, zarówno w zakresie gospodarczym, społecznym, jak i kulturowym. W bogatej tematycznie książce poświęcono miejsce na problematykę rolniczą regionu w kontekście historii i teraźniejszości, pokazując jego swoistość, ale również wyraźne wpisanie w specyfikę Dolnego Śląska. W ten sposób wspomniane wydawnictwo może pełnić także rolę publikacji promocyjnej Powiatu Wrocławskiego.

Mimo iż we współczesnym świecie dostęp do wiedzy jest bardzo szeroki, a prawdziwy prym w obszarze nośników informacji wiedzie internet, to nadal szczególną rolę pełni książka. W przypadku zagadnień ważnych z punktu widzenia regionu, tu Powiatu Wrocławskiego, wciąż ma ona niebagatelne znaczenie w procesie tworzenia wspólnot lokalnych.

Dla mieszkańców naszego regionu zboża są w sposób naturalny wpisane w krajobraz ekonomiczny i kulturowy miejsca. Niniejsza książka, podejmująca również problematykę rolną powiatu, pozwala na inne spojrzenie na rolę zbóż na Dolnym Śląsku oraz podjęcie w związku z tym różnych nowych działań na niwie społecznej oraz kulturalnej. Popularyzacja wiedzy zawartej w niniejszej publikacji być może przyczyni się do wzrostu zainteresowania Dolnoślązaków tak uprawą, jak i nowymi formami konsumpcji w regionie zbóż, które mają przecież coraz większą konkurencję innych produktów spożywczych.

Książka *Głodnemu chleb na myśli...*, reprezentująca bardzo szeroki wachlarz tematów, stanowi ważny i także interesujący wkład w badania nad wsią dolnośląską, w tym gmin naszego Powiatu Wrocławskiego.

Roman Potocki
Starosta Powiatu Wrocławskiego

WSTĘP OD REDAKCJI TOMU

„Do tych pól malowanych zbożem rozmaitem,
Wyzłacanych pszenicą, posrebrzanych żytem;
Gdzie bursztynowy świerzop, gryka jak śnieg biała” –

przenosił swą „duszę utęsknioną” w przepięknym poemacie narodowym wieszcz Adam Mickiewicz przez lata przebywający na emigracji. Jakże mocno musiał być wryty właśnie ten konkretny fragment krajobrazu w pamięć poety, skoro tak pięknie nakreślił go słowem w dziele swojego życia.

Zboża to szczególna grupa roślin uprawnych, które od tysięcy lat stanowią podstawę diety i wyżywienia człowieka, decydując o jego teraźniejszości oraz o przyszłości. Wpisane na stałe w rolnictwo określają w sposób naturalny również miejscowy krajobraz przyrodniczy i kulturowy. Są ważkim elementem ekonomii i życia społecznego. W swoim bogactwie zagadnień odciskają się w polityce. Nie można zapomnieć również o kulturze, gdzie stanowią natchnienie i inspirację dla poetów, pisarzy, malarzy, kompozytorów, filmowców.

Zboże we wszystkich wspomnianych kontekstach wpisane jest bardzo mocno w krajobraz Dolnego Śląska, w tym w sposób szczególny powiatu wrocławskiego. Waga problematyki związanej z rolnictwem w owym regionie stała się zasadniczym impulsem do skoncentrowania uwagi badaczy tematu nad wspomnianym zagadnieniem. Bezpośrednią inspirację stanowiło zaś zboże w całym swoim ogromnym bogactwie tematów, od uprawy, przetwarzania, konsumpcji po szeroko rozumiane kulturowe aspekty tak w kontekście historycznym, jak i teraźniejszości.

Efektom starań jest wieloautorska publikacja naukowa o charakterze monograficznym, która poprzez nadaną jej atrakcyjną formułę tematyczną adresowana jest również do szerszego grona czytelników. Fascynująca – jak udowadnia niniejsze wydawnictwo – problematyka zbóż potraktowana jest w książce interdyscyplinarnie, a przez to bardzo szeroko. Uwaga autorów skoncentrowana została przede wszystkim na zagadnieniach odnoszących się do ziem polskich, w tym Dolnego Śląska i powiatu wrocławskiego. Można tu jednak znaleźć również wybrane aspekty europejskie (odnośnie do m.in. dawnego ZSRR czy obecnej Republiki Czeskiej).

Do współpracy zaproszono interdyscyplinarne grono osób podejmujących w swoich aktywnościach problematykę historii i znaczenia zbóż – zarówno w dalszej, jak i bliższej przeszłości oraz w kontekście współczesności. W projekcie wzięli udział naukowcy i badacze tematu reprezentujący różnorodne dziedziny, w tym historycy, historycy sztuki, etnolodzy, językoznawcy, kulturoznawcy, folklorysty, regionaliści, technolodzy zbóż, młynarstwa i piekarnictwa, technolodzy piwowarstwa i gorzelnictwa, farmaceuci oraz muzealnicy i archiwiści z różnych ośrodków naukowych Polski i Republiki Czeskiej. W gronie autorów książki znaleźli się pracownicy Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu, Uniwersytetu Śląskiego w Opawie (Slezská univerzita v Opavě), Muzeum Etnograficznego Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu, Archiwum Państwowego we Wrocławiu Oddział w Bolesławcu oraz Archiwum Państwowego w Płocku Oddział w Kutnie.

Do publikacji zostali zaproszeni również młodzi, zdolni adepci nauki, którzy stawiają na tym jakże fascynującym, ale równie trudnym obszarze swoje pierwsze kroki – troje studentów Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego. Ważką inspirację dla wspomnianej idei stanowiło jedno z głównych założeń zwycięskiego autorskiego projektu w ramach programu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” przygotowanego przez zespół pod kierownictwem obecnego Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego prof. dr. hab. Przemysława Wiszewskiego. Mowa tu o wdrażaniu studentów w projekty badawcze naszej Alma Mater oraz zachęcaniu młodych badaczy do udziału w dyskursie naukowym. Studenci zostali objęci wnikliwą opieką merytoryczną prof. dr. hab. Grzegorza Straucholda, prof. dr. hab. Leszka Ziátkowskiego oraz dr. hab. prof. UWJr Joanny Nowosielskiej-Sobel.

Publikację charakteryzuje szeroki wachlarz problemów tematycznie związanych z głównym bohaterem książki – zbożem. Zostało ono ukazane zarówno przez kontekst przyrodniczy, jak i historii politycznej, gospodarczej i społecznej. Wskazano również na jego rolę i funkcje kulturowe w Europie, w tym na ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska na przestrzeni wieków. Jak już podkreślono, Autorów artykułów nie interesowała wyłącznie historia, lecz również szeroko rozumiana problematyka uprawy zbóż, ich znaczenia w przemyśle przetwórczym i konsumpcji. Bogate zainteresowania badaczy tematu znalazły swoje odbicie w następujących rozdziałach publikacji: *Lany złotych zbóż w krajobraz Dolnego Śląska wpisane* (Joanna Nowosielska-Sobel, Rafał Nowakowski), *„Dobrobyt wsi to dobrobyt miast”, czyli zboża w polityce* (Stanisław Ciesielski, Rafał Klementowski), *Doradztwo agronomiczne, czyli „o należytej uprawie roli”* (Piotr Badya, Jagna Rita Sobel, Jolanta Leśniewska), *Zboża w kartografii i heraldyce* (Grzegorz Strauchold, Marek L. Wójcik), *„Dobry młyn wszystko zmiele”, a... spichlerz przechowa* (Elżbieta Kościk i Szymon Klecz, Adam Baniecki, Agata Gabiś), *„Dobra i bułka przy chlebie”, czyli zboża na stole* (Grzegorz Sobel, Marcin Gadocha, Waldemar Żarski, Irena Korbelařová i Rudolf Žáček, Dorota Świtała-Trybek i Lidia Przymuszała, Anna Czubaszek, Józef Błazewicz i Joanna Kawa-Rygielska), *„Kipi kasza...”, czyli języ-*

kowo-kulturowe aspekty problematyki zbożowej (Alicja Nowakowska), *„Plon niesiemy plon w gospodarza dom” – kulturowe znaczenie zbóż* (Maria Herok, Agnieszka Szepetiuk-Barańska, Jacek Bohdanowicz), *„Natura uzdrowia” – o znaczeniu zbóż w farmacji i kosmetologii* (Danuta Raj i Jakub Węglorz, Wiktoria Wójcik) oraz *Zboże inspiruje...* (Kamil Burczyński).

Niniejsza publikacja stanowi drugi tom serii wydawniczej *Wieś Dolnośląska Bogactwem Ziemi Pisana*.

W tym miejscu chcielibyśmy również podzielić się z naszymi Czytelnikami refleksją, iż książka ta powstawała w szczególnym czasie pandemii koronawirusa, której ograniczenia mocno komplikowały prace badawcze nad podjętymi przez Autorów tekstów zagadnieniami. Tym bardziej więc cieszymy się z jej wydania. Jest to dla nas dowód, iż szczęśliwie nauka nie ugina się przed przeciwnościami losu wywoływanymi tak nieoczekiwanie przez nie zawsze nam życzliwy świat mikroorganizmów.

Oddając do rąk Szanownych Czytelników naszą książkę, żywimy przekonanie, iż stanowi ona nowe spojrzenie na problematykę zboża, jego uprawy, przetwórstwa, konsumpcji, ale również znaczenia kulturowego. Publikacja niniejsza jest jedną z niewielu pozycji naukowych o tak szerokim ujęciu interdyscyplinarnym poświęconym wspomnianej tematyce. Mamy nadzieję, iż jest ona początkiem udanej współpracy na obszarze problematyki wsi i rolnictwa naukowców oraz samorządowców. Redaktorzy naukowcy tomu składają wielkie podziękowania Staroście Powiatu Wrocławskiego Panu Romanowi Potockiemu, który objął publikację swoim szczególnym patronatem oraz wsparciem finansowym. Z podziękowaniami spieszymy również w stronę Dyrekcji Ośrodka Kultury i Sztuki we Wrocławiu, instytucji kulturalnej samorządu województwa dolnośląskiego, za dotację finansową ważną dla przygotowania publikacji do druku. Nasze słowa wdzięczności kierujemy także w stronę recenzentów wydawniczych tomu: prof. dr. hab. Adama Makowskiego z Uniwersytetu Szczecińskiego oraz prof. dr. hab. Roberta Skobelskiego z Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Joanna Nowosielska-Sobel
Grzegorz Strauchold
Rafał Nowakowski

INDEKS OSOBOWY

- Abdalla Michael 336-337, 340, 345
Aboelsoud Neveen Helmy 450
Adam Józef 301
Adam Theresa 250, 300-301, 304-307, 309-311, 313-315
Adamczewski Marek 145, 153-155, 157, 164
Adamiec-Gracki Zbigniew 203
Adamowicz Bronisław 204
Adamowski Jan 323
Affa Ludwik 391
Albrecht II Habsburg 358
Aleksandra Fiodorowna zob. Aleksandra Romanowa
Aleksandra Romanowa 242
Amalia zob. Gürth Christine Dorothea
Ambroziak Zygmunt 336, 338, 340-341, 345
Amelang Carl Friedrich 248
Angelov Angel 455
Anna Sapieżyna 276
Anonim tzw. Gall 156
Antonaci Fabio 465
Anwar M. Akhtar 456
Arendt Ada 96
Arranz-Otaegui Amaia 335
Arshadi Abotaleb 451
Artizow A. 48
Arystoteles 79
Arzani Ahmad 438
Ashraf Muhammad 438
Aufschlag Kazimierz 116-117
Augustyniak Urszula 93, 95, 104
Awika Joseph M. 463
Badya Piotr 12, 78, 88, 91
Bahlcke Joachim 299, 381
Bahlke Joachim 239
Baier Arthur 219
Baik Byung-Kee 438
Balashov Eduard 95
Balińska Grażyna 212, 215
Balińska Maria 274
Balińska-Ciężki Dorota 212, 216
Baliński Jerzy A. 212, 215
Banaszkiewicz Anna 84
Baniecki Adam 12, 189, 210
Bańkowski Andrzej 367-368
Bański Jerzy 138
Baranowski Bohdan 78, 149, 213-215
Barański Euzebiusz 152, 215
Barciak Antoni 444
Bardel Franciszek 268, 271
Berlińska Danuta 393
Bartkiewicz Kazimierz 143
Bartmiński Jerzy 374
Bartnikowska Elżbieta 347
Baszkin A. W. 55-56
Bauch Hermann 258
Baumann Caroline 244-245
Bazielich Barbara 409
Bąk Stanisław 379
Becker Anna 137
Benson Kathleen F. 463

- Berendt Elżbieta 400
Berger Walter 158
Bernard z Krakowa 95
Bernatoniene Jurga 457
Białobrzeski Jerzy 151
Biegeleisen Henryk 78
Bieńkowska Barbara 444
Bieńkowski Tadeusz 78
Bilewski Bogusz 475
Biretowski Paweł Jan 433, 435-442, 444, 447
Birkowski Józef 203
Biskup Izabela 440
Blana Ernst 385, 387
Bleiber Helmut 299
Błażewicz Józef 12, 264
Bock Eduard 246
Bodla Ramesh 459
Bogdanow Helena 444
Bogucka Maria 94
Bohdanowicz Jacek 13, 328, 416, 426, 432
Böhle E. 389-390
Bołoz Wojciech 435
Borkowski Roman 118
Bowbelski Strzeżysław 118
Bożek Arkadiusz 392
Brachvogel Emil 252
Brandt Włodzimierz 111
Braun von Braunthal Karl Johann 242
Bronicz Stanisław 416-417, 422
Brożek 194
Brożek Ludwik 322
Brückner Aleksander 83-84, 367
Brückner Ernst 257
Brudzyński Andrzej 354
Bryłka-Jesioneck Agata 96
Brzóska Franciszek 438
Buchwald-Pelcowa Paulina 436
Bukraba-Rylska Izabela 406
Burak Marek 20, 28
Burczyński Kamil 13, 471, 484
Burdette Amy 463
Burdzy Józef 192, 203
Burszta Józef 404, 422
Burszta Wojciech J. 400, 406
Buttler Danuta 374
Bystroń Jan Stanisław 78
Bytnar-Suboczowa Maria 379, 385
Byun A Ri 451
Cakunow S. W. 46
Carta Roland 231
Carvalho Ana Beatriz Linard de 453
Cękański Eugeniusz 477-478
Chachułowa Jadwiga 438
Chałupczak Henryk 95
Chęciński Sylwester 472, 479, 481
Chlebowczyk Józef 322
Chlewniuk O. W. 49, 56
Chmielowski Benedykt 87
Chodkiewicz A. 357
Chorowska Małgorzata 354
Chorzempa Andrzej 204
Chorzempa Józef 203
Chryzyp z Tyany 344
Chrzempa Józef 201
Chudecki Mariusz 152
Chyla Piotr 69
Chyliński Jędrzej 98
Cicero Arrigo 462
Ciesielski Stanisław 12, 45, 49, 62
Ciesielski Tomasz 160, 171
Cinciała Andrzej 320
Ciołek Tadeusz Maciej 409
Cizauskaite Ugnė 457
Cnapius Gregoriusq 369
Conrads Norbert 299
Crescentyn Piotr 79
Crowley David 481
Cukierska Zofia 135
Cybulski Bogdan 36, 38
Czaja Izabela 271
Czapiewski Edward 36
Czapliński Marek 20, 381
Czapliński Władysław 95

- Czarnota-Bojarski Michał 193-196
Cząstkę-Szymon Bożena 322-323
Czekaj Maria 38
Czekalski Andrzej 478
Czernik Stanisław 78, 401
Czubaszek Anna 12, 335, 351
Dacka-Górzyńska Iwona M. 94
Dangel Stanisław 115
Daniłow W. P. 46, 48-50
Darré Richard Walther 383
Davies Robert W. 47, 50-53, 55-56
Dawid-Pač Renata 456
Debegnach Francesca 465
Dejunowicz Kazimierz 478
DeMaitre Luke 450
Deng Na 451
Dengler Anna 302
Dengler Maria 306-307, 309-310, 314-315
Devi P. Bruntha 457
Dębosz-Zalewska Dorota 162, 165
Dębski Andrzej 36
Dębski Maciej 99-100, 102, 105
Diderot Denis 252
Digaitiene A. 440
Dittertová Eva 294
Długosz Józef 95
Długoszewski Stanisław 335
Doerfert Max 227
Dołżycka B. 426
Dorcz Krzysztof 152
Doroszewski Witold 83
Drechsler Pau 329
Drelicharz Wojciech 142, 161
Drobek Wiesław 143
Drożdż Anna 143
Dubiel Ludwik 322, 325
Dubisz Stanisław 375
Dudek Antoni 477
Dudek Stanisław 201, 203
Dudziński Paweł 143, 161
Dumanowski Jarosław 434
Dumin Henryk 400
Dunaja Bogusław 376
Duńczewski Stanisław Józef 79, 95, 104-105
Dutkiewicz Rafał 212, 230
Dygacz Adolf 321, 323
Dymmel Piotr 142
Dymna Anna 480
Dynak Władysław 372
Dzieżyc J. 136
Dziki Tomasz 112
Dzikowska Joanna 230
Eichendorff Joseph von 253
Eisler Jerzy 480
Ekta Singh S. 457
El Shebini Salwa M. 455
Elian Klaudiusz 79
Eltorai Ibrahim M. 450
Escoffier Auguste 250
Estreicher Karol 272, 436
Eysymontt Rafał 216, 230
Falimirz Stefan 269, 435
Falkowski Tomasz 472
Feise Wilhelm 358
Fellbieger Kurt 185
Fellgiebel Gustaw 183
Fendler G. 239
Ferber Marja 341-342
Ferro Marc 472
Fiderkiewicz Maria 406
Findeisen S. 239
Findeisen Władysław 112
Flemming Carl 245
Forstner Dorothea 145, 158
Frazer James George 401
Friebe Carl August 360
Fritsche Hans H. 257
Fryderyk II Wielki 248
Fryderyk III Hohenzollern 254
Fryderyk Wilhelm III 242
Fryderyka Hohenzollern zob. Aleksandra Romanowa
Fudamoto Yoshiharu 458
Fülleborn Georg Gustav 238, 241

- Gadocha Marcin 12, 267, 271, 275, 281
Gadziński Teodor 391
Gajny Izabela 219
Gargas Zygmunt 78
Garlicki Stanisław 273
Gaudy Franz von 251
Gawdzik Marek 231
Gawrecki Dan 381
Gelderblom Bernhard 383
Gerber Piotr 220, 224
Getty J. Arch 50
Gierek Edward 136, 480
Gierowski Józef Andrzej 93
Gloger Zygmunt 401
Gładysz Mieczysław 324, 416
Głowacki Kazimierz 152
Głowacki Tomasz 229
Głowiński Tomasz 78
Godula Róża 402
Gogolewski Ignacy 474
Goliński Mateusz 19, 21, 357
Goller Eileen 257
Gołand J. 47
Gołas Wiesław 478
Gołębek Damian 165
Gołdyn Piotr 143, 156
Gołębiowski Janusz 207
Gołębiowski Stanisław 112
Gorczyńska Małgorzata 96-98, 100, 102, 106
Gorinow M. M. 46
Gorskaja G. W. 49
Gorzny Willi 297
Górska Barbara 96, 100
Grabka Barbara 375
Grabny Barbara 212
Grabowski Ambroży 272, 276
Grabowski Elisabeth 387
Grabski Władysław 113, 115-116
Graszewicz Marek 359
Gregory Paul R. 46
Grodecki Roman 156
Grodziski Stanisław 93
Gröll Michał 98, 103
Groß Michael 162, 172
Grothus Antoni 276
Grzelczak-Miłoś Iwona 162
Gul Saima 451
Gumowski Marian 159, 161-165
Gürnth Christina Dorothea 240-241, 297-299, 309
Gustaw II Adolf 157
Gut Agnieszka 143, 163
Gut Paweł 143
Guzek Krzysztof J. 161
Gwóźdź Andrzej 473
Gzowscy, rodzina 161
Habiyaemye Cedric 457
Hadaś T. B. 153
Hallmans Göran 464
Halor Antoni 323
Hanich Andrzej 238
Hańcza Władysław 475, 479
Harc Lucyna 21, 33
Hargrove James 463
Harless Johann Christian Friedrich 241
Harrison Mark 47, 50
Hauptmann Gerhart 253, 261
Haur Jakub Kazimierz 77-88, 90, 355, 435
Heisig Hans Joachim 387
Henneking E. 247
Hennies Karl 356
Henryka III Walezy 354
Herba Barbara 153
Herberstein Johann Hieronymus von 245
Herloßsohn Carl 297
Herok Maria 13, 379, 397
Hezjod 94
Hilbert Hermann 223-225, 234-235
Hilbert, rodzina 214, 224
Hinz H. 444
Hitler Adolf 183, 390
Hoff Bogumił 327
Hoffman von Fallersleben August Heinrich 252, 261

- Hofmann G. 257
Holtei Karl von 242, 245-246, 248, 250-251, 253, 258, 260
Hołub Barbara 287
Hosseinzadeh S. 439
Howorski Jerzy 335
Huczyński B. 137
Huntemann Hans 354
Hupka Herbert 257
Hupp Otton 151, 158-159, 163
Hytrek Adolf 323, 409
Ilnych W. 48
Imańska Iwona 436
Inglot Stefan 23, 104, 366, 382
Iwaszkiewicz 194-196
Iwnickij N. A. 48, 53
Jamroz Dorota 438
Jan III Sobieski 80
Jan Kazimierz 79
Jan Olbracht 268, 272
Jan XXIII, papież 373
Janczak Julian 21-22, 105, 179-180, 318-319
Janeczek Jerzy 480
Janik Maciej 97, 436
Jankowski Rafał 434
Jarosz Dariusz 67
Jarosz Mirosław 346
Jasiukowicz Stanisław 116
Jastrzębiec Wojciech 275
Jaworski Karol 271
Jaworski Paweł 19
Jelicz Antonina 268
Jerzmański Jan 212, 230-231, 234
Jezierski Andrzej 66
Johannes Joachim 257
Johnson Hildegard Binder 299
Jonsson Karin 464
Jordan Gerhard von 254
Joseph Kroll 242
Jungius Ludwig Ferdinand 248
Jusiak Paweł 275
Kaczko K. 409
Kaczmarek Ryszard 381-382
Kaczor Emilia 229
Kadłubiec Karol Daniel 321-322, 328
Kamiński 195
Kamiński Mieczysław 229
Karbowski Antoni 272, 274
Karłowicz Jan 375
Karpińska Małgorzata 474
Kaszuba Elżbieta 212, 230
Katz Solomon H. 274
Kaüsch Jan Józef 269
Kauschke Joseph 326
Kawałko Marian Janusz 434
Kawa-Rygielska Joanna 12, 353, 364
Keil Maria 386-387
Keller Gorkauer 359
Kessel zu Tscheutsch Adolph von 251
Kęsik Jan 212, 230
Kiaupa Zigmantas 150
Kiereś Małgorzata 328-329
Kil Hyun Young 462
Kiniorski Marian 116, 118, 123
Kiple Kenneth F. 84
Kirschke Krystyna 227-228
Kirschke Paweł 227-228
Kiryk Feliks 268
Kitowicz Jędrzej 274
Klady William 199
Klapper Joseph 310, 329
Klaussmann Anton Oskar 323
Kleczy Szymon 12, 179, 186-188
Kleinod, rodzina 28
Klementowski Rafał 12, 63, 66, 68-69, 75
Klemm Gustav 241
Klich Jan 191, 203-204
Klim Roman 147
Klimasz Józef 200, 2020203
Klimin I. I. 49
Klonder Andrzej 361
Kluczniok Klaudia 381, 410
Kluk Krzysztof 366
Kłodnicki Zygmunt 373, 375, 416-417

- Knier John Georg 23, 183-184
Kochanowski Jan 284
Kociniak Marian 475
Kociszewski Jerzy 136
Koelling H. 328
Köhler Johann David 239
Kolberg Oskar 239, 373, 401-402
Komarzyńska-Świeściak Elżbieta 228
Komornicka Anna M. 79
Konarzewska Małgorzata 318, 325
Koncewicz T. J. 356
Kondracki Jerzy 135
Kondraszyn W. W. 47, 51, 53-54, 57
Konopka Stanisław 443
Konopska Beata 136, 186
Konwicki Tadeusz 286-287, 476
Kopaliński Władysław 473-474, 481
Kopka Bogusław 68
Korbelářová Irena 12, 293, 296, 301, 316
Kordjak Joanna 481
Kornecki Marian 146, 148
Korzeniowska Wiesława 319, 322, 327-328
Kosch Wilhelm 253
Koszelewa L. 49
Kościk Elżbieta 12, 179, 186
Kowalczyk-Ciomek Małgorzata 380, 410
Kowalski August 391
Kowalski Józef 434
Kowalski Piotr 77-78, 267, 406
Kowalski Wacław 479
Krackhart Carl 247
Kramarczyk Mieczysław 203
Krasicki Ignacy 401
Kraszewski Józef Ignacy 401
Krauß Irene 239
Kravar Z. 302
Krawczak Tadeusz 149
Krebs Julius 245
Kretschmer Dora Lotti 240-241, 256
Król Eugeniusz Cezary 477-478
Królówna Krystyna 474
Kryński Adam 375
Krzaczkowski Kazimierz 481
Krzeczowski Henryk 401
Krzymuski Henryk 115
Krzyżanowski Julian 372-373, 375
Kubiak Irena 406
Kubiak Krzysztof 406
Kubik 195
Kubisz Jan 326-327
Kübler Marie Susanne 247
Kucharski Gerard 156
Kucharski Wojciech 143
Kucharzyk Renata 375
Kuchowicz Zbigniew 78
Kuczyński Stefan K. 142
Kuhna 329
Kulak Teresa 20
Kulichová Katarína 464
Kunachowicz Hanna 438, 441
Kunze Wolfgang 354, 357-358
Kuraś Katarzyna 380, 410
Kurowski 271
Kurpiewski Piotr 472, 477
Kurz Iwona 473, 479
Kusiak Franciszek 198
Küster Hansjörg 84
Kuśnierz-Zawadowska Ewa 225, 235
Kutz Kazimierz 481
Kutzer Paul 160-163, 165
Kwaśniewski Aleksander 404
Kwiatkowski Tadeusz 475
La Varenne Francois Pierre 274
Lange Helene 256
Laskowska Krystyna 147
Lawrence Conrad I. 434
Ledóchowski Aleksander 476
Lee S. 452
Lehnert Ludwig 252
Lemański Krzysztof 214, 224
Leopold I Habsburg 359
Lepski 194
Leszczycki Stanisław 136
Leszczyńska Cecylia 66

- Leszczyński Witold 480-481
Leśniakowska Marta 78, 229
Leśniewska Jolanta 12, 111, 128
Leśniowski Stanisław 112, 114-117, 120, 123
Lewandowska Liliana 317
Ligęza Józef 319
Ligoń Stanisław 391
Lin Tzu-Kai 456
Linde Samuel Bogumił 270, 274, 369-371, 375
Linek Bernard 381
Linina A. 464
Lipok-Bierwiazzonek Maria 381
Lipsy, rodzina 161
Lis Hanna 336
Lis Paweł 336
Literski Franciszek 391
Litwiniuk Anna 94, 102
Lompa Józef 320, 324
Lubelski Tadeusz 472-473, 475, 478
Ludwig Jerzy 322-323
Luiza Pruska 242
Lysko Alojzy 321
Łabońska Elżbieta 238, 295, 300, 324
Łeńska-Bąk Katarzyna 326
Łepkowski Józef 276
Łęcki Marian 115
Łuczak Czesław 112, 277
Łuczyński Maciej 271
Łukasiewicz Dariusz 27
Łużyńska Ewa 228
Machoj Jan 271
Maciejowski Wacław Aleksander 272
Madej Antoni 269, 276, 319
Magura Wilhelm 21, 26
Majchrzak Józef 321
Majchrzak Krzysztof 480
Makowski Adam 13
Maksymiuk Urszula 149
Maksymowicz Zofia 149
Malczewski Jacek 476
Maleki-Saghooni Nahid 460
Malinowski Lucjan 322-325, 327
Małachowicz Edmund 213, 217-218
Małczyński Jan 392
Manger Julius 450
Manning Roberta Thompson 50
Mao Ruixue 455
Marcinowska M. 78
Marczak Antoni 121, 123
Marecki Józef 143-144, 146, 156
Markiewicz Iwona 225
Markiewicz Maria 93, 105
Markiewicz Witold 225
Maroń Jerzy 21
Masnyk Marek 381
Mathis Max 219
Maurizio Adam 336, 338
Mayenowa Maria Renata 271, 375
Mazurkiewicz Piotr 196, 203-204
Mączyński Jan 368
McDonald Donald 78
Michalczyk Andrzej 381-382
Michalkiewicz Stanisław 23, 182
Mickiewicz Adam 11, 371
Migdał Maria 336
Migdał Władysław 336-337, 341, 344
Mikojan Anastas 54-55
Mikołaj I Romanow 242
Misiągiewicz Justyna 95
Modrzewski Andrzej Frycz 164
Moeke Evamaria 309
Molski Piotr 213
Morsztyn Andrzej 80
Morykoni, rodzina 80
Mościcki Ignacy 123, 391, 404
Możejko Beata 151-152, 163
Mrozówna Ewa 366-368
Mruklik Barbara 473, 476-477
Mucha Edyta 478
Mucha Teresa 226
Mühle Konkordia 195
Mujariya Rajesh 459
Müller Karel 302
Müller Max 21-22

- Muła Arkadiusz 19
Münkel Daniela 383
Mycielski Andrzej 382
Myszyńska Anna 318, 323, 329
Nadolski Przemysław 160-162, 164
Nałęcki Konrad 478
Napoleon Bonaparte 251
Nasz Adolf 319, 322
Naumienko Teodor 136
Nawrocki Jerzy 137
Nazarenko N. N. 55-56
Nebesny Ewa 444
Nguyen Thu 461
Niedźwiedzki Władysław 375
Niekrawietz Hans 257
Niemen Czesław 287, 477
Niewiadomski Marek 154
Niezabitowski Karol 123
Nishizawa Naoyuki 458
Niszczota Stanisław 365
Nitsch Kazimierz 366-368
Nixdorf Tatjana Katherine 294
Norkowska Marta 284
Nowak Krzysztof 478
Nowakowska Alicja 13, 365, 377
Nowakowski Rafał 12, 26-27, 35-36, 42, 44, 134, 143, 296
Nowiński Marian 366, 372
Nowosielska-Sobel Joanna 12, 15, 19, 23, 25-27, 33, 42, 143, 296
Nudelmann 196
Ochmański Władysław 77, 98-99
Ociepka Beata 198
Oficjalska Elżbieta 24
Ogrodowska Barbara 401-404
Okokon Jude E. 454
Okólska Halina 354
Oladiji A. T. 463
Olbrychski Daniel 476
Ołędzki Jacek 409
Ondrusz Józef 320, 322, 324-325
Opale K. 23
Ornelas Kriemhild Coneè 84
Orzechowski Kazimierz 20
Osokina E. A. 57
Osoro Maureen 460
Ostoja-Samborski Bohdan 392
Otałęga Zdzisława 137
Owczarek Józef 203
Pachciarek Paweł 145
Pachoński Jan 268
Paczkowski Andrzej 65
Paderewski Józef 120
Palladiusz Rutylisz Taurus Emilianus 79
Palungwachira Pakhawadee 461
Pałasiński Romuald 118-125, 132
Panic Idzi 478
Papkow S. A. 48
Partyka Joanna 78, 94
Passendorfer Jerzy 473, 476, 481
Patas-Trojan Ewa 226
Pawlak Janina 137
Pawlak Władysław 137
Pawlik Mieczysław 148
Pazdro Zbigniew 268
Pazera Tadeusz 358
Pelz Eduard 243, 298-299
Pelz Henrietta 243-245, 249-250, 254, 261, 298-306, 309-310, 313-315
Pelz Paul 300
Peng Lin 461
Perenc Aleksander 78
Perepeczko Marek 476
Perlak Bartłomiej 215, 224
Perlick Alfons 380, 385-387
Perłakowski Adam 434
Petschek-Sommer B. 295
Peuckert Will Erich 329
Piątkowska Krystyna 406
Piątkowski Krzysztof 406
Piech Zenon 142, 161
Piechaczkowicz Franciszek 271
Piecza Franciszek 478
Piekosiński Franciszek 268, 272, 275

- Piesiewicz Henryk 243, 345
Pinto von 28
Piszczkowski Mieczysław 78
Plewako Andrzej 151, 159
Plezia Marian 156
Plinius Claudius Aemilianus 79
Plundra Elisabeth 302, 306-307, 309-310, 314-315
Plundra Marie (zm. 1837) 302
Plundra Marie (zm. 1880) 302, 306-307, 309-310, 314-315
Pluntzkau Anthon 359
Płonka-Syroka Bożena 442, 448
Płotnicki Bolesław 481
Podkówki Witold 438
Podolska Grażyna 85
Podraza Antoni 77, 79
Popiński Krzysztof 36, 78
Porrman Ulf 257
Poser Jan August 99
Pośpiech Jerzy 322, 328-329, 379, 384, 386, 401, 475
Potocki Roman 10, 13
Pożoga Stanisław 203
Prieobrażenski Jewgienij 46
Przepelski Bolesław 125
Przerwa Tomasz 19
Przyborowski Barbara 276
Przybyła-Dumin Agnieszka 212
Przybytek Dariusz 20
Przymuszała Lidia 12, 300, 317, 320, 324-325, 334
Pszczółka P. 322
Ptak Marian 20
Raak Achim 309
Radkiewicz Stanisław 68
Raj Danuta 13, 442-443, 448
Rajchert Teodor 228
Ratajski Leszek 135
Redliński Edward 480
Reich E. 201
Reymont Władysław Stanisław 473
Rézi Néni zob. Gürth Christine Dorothea
Ring Max 252-253
Rios Montserrat 453
Rita Sobel Jagna 12, 93, 110
Roche Leon Malhomme de la 392
Roger Juliusz 321
Rogowska Ewa 366, 369
Roh Kyung-Bae 454
Rohrer Maria 299
Rok Bogdan 79, 94-97, 100, 102, 434, 444
Roman Grzegorz 20, 28
Romanowicz A. gnieszka 152
Romer Eugeniusz 134-135
Rooney Lloyd W. 463
Rosicka-Kaczmarek Justyna 444
Rösler Helene 300
Rostworowski Emanuel 104-105
Roszak-Kwiatkiewicz Paweł 212
Rotter Lucyna 143-145, 156
Rotterowa Maria 246
Ruchniewicz Małgorzata 19
Rungratanawanich Wiramon 460
Ruszkowska Barbara 370, 372
Ruszkowski Marek 370, 372
Rybarski Roman 104
Rybkowski Jan 473, 475, 481
Ryguła Ewa Maria 162, 165
Rymut Kazimierz 374
Ryszkowski Franciszek Ksawery 97
Rzemieniuk Tadeusz 358
Rzepkowski Krzysztof 157
Safarewicz Jan 366
Salzmann M. A. 243
Sandgruber R. 295-296
Sanftleben Johannes 239, 260
Sarcevičienė Jolita 150
Saul Harald 309
Sayar Sedar 438
Schadow 28
Schardl Christopher L. 465
Scheibert A. 240, 255
Scheibler Sabine Wilhelmine 248

- Schiller Anna Letity 249
Schletter Zygmunt 246
Schmidt Walter 299
Schmuck Hilmar 297
Schnabel Joseph 252
Schneidmüller Bernd 317
Scholz Hugo 255
Schroller Franz 255
Schubert Ernst 317
Schulz Leni 309
Seong Eun Soo 462
Seroła Henryk 142
Sethi Anisha 456
Sęk zob. Zawada P.
Sękowski Roman 149
Sharma Sachin 459
Siegl Katharina 245
Siennik Marcin 435
Sierżputowski Henryk 155
Simonides Dorota 295, 322, 324, 380-381, 393
Siurek Bartłomiej 444
Skarżyński Antoni 112, 116, 121, 123-125
Skobelski Robert 13
Skotarczak Dorota 473, 479
Skowronek Jerzy 149
Skowronek Świętosław 275
Skrzydło Wiesław 143
Sławski Franciszek 367
Słomczyńska Otylia 238
Smolińska Teresa 329, 380, 384-386, 410
Sobel Grzegorz 12, 27, 237, 254-255, 265, 310
Sobieszczanski F. M. 79
Socha Janusz 114
Sochaczewski Radosław 217
Sochacka Anna 275
Sochacka Stanisława 238, 322
Solomon P. 49
Sondel Janusz 271
Song Jiawen 461
Šopák Pavel 302
Spada Fabrizio 456
Spanner Robert 356
Spiczyński Hieronim 435
Stalin Józef 45-49, 52-54, 56, 60-61
Stanisław August Poniatowski 276
Stanisław ze Szczepanowa 373
Staniszko Witold 117-121, 123
Stanjek J. 26
Starczewska-Wojnar Aleksandra 159-160
Starzyński Fortunat 112
Stawasz Danuta 218
Stawiski Edmund 78
Steffen Augustyn 366, 368
Stelmach Miłosz 473, 476
Stojek-Sawicka Karolina 444
Stolična Rastislava 143
Strauchold Grzegorz 12, 26-27, 33, 42, 133, 140, 143
Strykowski 368
Strzałkowska Paulina 148
Strzyżewski Wojciech 143-144, 153-154, 165
Stüber W. 239
Sturm Józef 114
Suchodolski Bogdan 79
Sudoł Katarzyna 442, 448
Sułek Alicja 85
Sychta Bernard 269
Synowiec Helena 322-323
Sypniewski Józef 119
Syreniusz Szymon zob. Syreński Szymon
Syreński Szymon 269, 435, 442-443
Syroka Andrzej 442, 448
Szapował J. 57
Szczepaniak Izabella 159
Szczepaniak Stefan 391
Szczepański Michał 203
Szczęsna G. 155
Szczypka Józef 403
Szebeko Ignacy 117
Szele Franciszek 203-204
Szeliga Wincenty 321
Szepietuk-Barańska Agnieszka 13, 399, 412-414
Szmygin Bogusław 213
Szmytka Rafał 146

- Szot-Radziszewska Elżbieta 212
Szromba-Rysowa Zofia 318-319, 323-324, 326-329
Szwagrzyk Krzysztof 66
Szyfelbejn-Sokolewicz Zofia 403
Szymanderska Hanna 323, 329
Szymańska Natalia 474
Szymański Józef 94, 104, 142
Szymczak Mieczysław 375
Szymik Jan 328
Śliwiński Błażej 151-152, 163
Śreniowski Stanisław 78
Świątkowski Zygmunt 125
Świerc Piotr 321
Świerczyński Jan 203
Świerzewska Wanda 382
Świetlik Krystyna 347
Święch Jan 146-147, 149
Światała-Mastalerz Joanna 320-323, 325, 334
Światała-Trybek Dorota 12, 300, 312, 317, 320-325, 329, 334
Tabernacki Czesław 391
Talarczyk-Gubała Monika 473, 479
Tatarkiewicz Anna 480
Tazbir Janusz 78
Teichmann Horst E. 257
Tenne Karl 199
Tofil Adolf 203
Tomczyk Damian 160
Topolnicki Józef 203
Topolski Jerzy 78, 422, 429
Trafalski Grzegorz 143, 160
Trzoska Jerzy 277
Trzyna Edward 105
Turzyński Ryszard 145
Tyszkiewicz Jakub 19, 23, 25-26, 33
Ubyś 118
Utkroft S. zob. Wheatcroft Stephen G.
Ullrich Steven 438
Urban Stanisław 137
Urbaniak Miron 230-231
Urbańczyk Stanisław 375
Wach Margarete 473
Wachowiak Krzysztof 234-236
Wacław IV Luksemburski 358
Wajda Andrzej 476-477
Wallis Łukasz 322, 328
Wallis Stanisław 320
Wanag Józef 151, 159
Waniakowa Jadwiga 366-368
Wańkowicz Melchior 286, 288-289
Warecki Stanisław 202
Warszewicki Jan 157
Warzecki Stanisław 204
Wasilewicz Andrzej 480
Wasiliew W. 57
Wasonga Caroline 460
Wasylewski Stanisław 379, 385-386, 389, 407
Wawoczny Grzegorz 300
Wawrzynek Jan 391
Weaver William Woys 274
Weberbauer Johann August 360
Webster Francis 438
Weigel Johann Adam Valentin 21-22
Weinert Walter 388
Weinhold Karl 246
Wejher Melchior 145
Welp Treumund zob. Pelz Eduard
Wendt Heinrich 359
Werner Konrad 257
Wertenstein Wanda 477-478
Węglorz Jakub 13, 433-435, 442-444, 448
Wheatcroft Stephen G. 47, 50-53, 55-56
White Pamela 438
Wiatrowski Leszek 21, 23-25
Wierlacher Alois 239
Wierzbicki Stanisław 112
Wiggert F. 354, 356
Wiktoria Hanowerska 255
Wiktoria Koburg 254
Wilhelma I Hohenzollern 254
Wilhelma II Hohenzollern 255, 259
Wilpert Oskar 160-163, 165
Winniczuk Lidia 271

- Wiszewski Przemysław 12, 19-23, 25-27, 33
Wiszowaty Marcin M. 142
Wittig Joseph 256
Wituńscy, rodzina 161
Władysław Herman 156
Władysław IV Waza 145
Władysław Jagiełło 155, 271
Włodarski Bronisław 94
Włoszczyński Walenty 271
Wojnarowski Jan Kanty 276-277
Wojtkiewicz Witold 476
Wojtowicz Jerzy 94
Wolański Filip 434
Wolf Rebekka 249
Wolf-Beranek Hertha 295
Wolnicz-Pawłowska E. 435
Wolski Mikołaj 153
Wood Peter 438
Wójcicka Marta 323
Wójcik Marek L. 12, 141, 143-145, 147, 149, 158-159, 174
Wójcik Wiktoria 13, 449, 470
Wraxall Nathaniel William 269
Wróńicz Jadwiga 323
Wróbel Szymon 199
Wrzesiński Wojciech 20, 33, 381
Würst Marie 251
Wyczański Andrzej 95
Wyderka Bogusław 321
Wyganowski Bolesław 118-119
Wyrozumski Jerzy 93
Wysłouch Seweryn 21
Wysłouchowa M. 323
Wyspiański Stanisław 476-477
Yan Ning 461
Żáček Rudolf 12, 293, 302, 316
Zadrożyńska Anna 403, 409
Zajíček Edward 472
Zakrzewska Wanda 145
Zakrzewski 197
Zaleski Eugène 47, 50, 55
Załuiski Józef Andrzej 435, 437
Zamoyski Andrzej 111
Zaorski Janusz 481
Zaremba Józef 134
Zawacki Teodor 79
Zawada P. 327, 329
Zawadka Marek 143, 171
Zawadzki Adam 112, 115
Zawadzki Wacław 269
Zblewski Zdzisław 477
Zdanowicz Aleksander 369, 375
Zemska Agata 38
Zeng Y. 450-451
Zgólkowa Halina 375
Zgórníak Marian 93
Zhou Qing 464
Zhu Bo 461
Ziarko Stefan 160
Ziątkowski Leszek 12, 107
Zieleniewski Bohdan 121
Zimmermann Friedrich Albert 21-22, 179
Zimny Lesław 160
Znamierowski Alfred 150
Zuba Krzysztof 78
Zubrzycki Marian 229
Zwierz Maria 212, 214, 218
Zybura Marek 359
Zygmunt III Waza 145, 153
Zygmunt Luksemburski 358
Zysnarski Jerzy 162
Żarski Waldemar 12, 283, 292
Żbikowska-Migoń Anna 436
Żera Stanisław 112
Żerelik Rościsław 19-20, 22-23, 26-27, 33
Żeromski Stefan 285, 287-288
Żołádz Dorota 78
Żójć 195
Żyga Stanisław 23, 25-27, 382-383
Żytkowicz Leonid 104
Żywirska Maria 319

INDEKS GEOGRAFICZNY

- Afryka 460, 462
Ameryka 460, 462
Ameryka Łacińska 159, 452
Ameryka Północna 454
Anglia 338
Asyria 353
Austria 179, 294, 309
Azja 366-367, 460, 462
- Babilonia 353
Baborów 385, 387
Bargłówka 323
Bartkowizna 154, 155
Bavorsk, zob. Bawaria
Bawaria 294, 309
Belgia 338
Bełchatów 145, 175
Bełżec 161
Berlin 181, 185, 239, 248, 252, 254, 360, 478
Beskid Śląski 475
Bestwina 144
Białogard 144
Bielawa 224
Bielawka 115
Bierawa 145
Błonie pod Łęczycą 113
Bobowo 144
Bogdaniec 153-154
Bolesławiec 12, 137, 190-191, 197-200, 202-205, 209-210
Boronów 165, 177
- Borowie 157, 176
Borowiec 155
Borów koło Łowicza 113, 115
Bory Dolnośląskie 137
Brandenburgia 214, 224, 360
Brazylia 159
Brema 224
Brzeg 240, 252, 297
Brzeg Dolny 40-41
Brzeg Opolski 133, 135
Brzeszcze 144
Brzeźna 158
Bückeberg 383, 390-391
Budzyń 116
Bug, rz. 215
Byczyna 137
Bydgoszcz 217
Bytom 380, 382, 386, 389-390
Bytom Odrzański 181
Bytoń 147, 149, 176
- Cape Town 231
Ceglów 145, 175
Chełm 223
Chiny 366, 452, 460-461
Chojnów 147-149
Chorowice 80
Chorzów 323
Chrostkowo 145, 154-155
Chybie 163
Ciechanów 223

- Czechosłowacja 122, 135, 381
Czechy 12, 156, 253, 368
Czermin 144-145
Czerna 205
Czarniawa 182-183
Czernica 15, 17, 20, 22
Czersk 151-152, 154
Czerwone 151, 154
Częstochowa 389, 404
Czyżowice 164
- Dania 104
Dąbrowa Bolesławiecka 196, 199, 201, 203
Dąbrowka Wielka 319
Dębowiec 145
Długoleś 15, 17, 20
Dobra 214, 216
Dobrcz 145
Dobrodzień 390
Dobrzeń Mały 391
Dobrzeń Wielki 391
Dolna Saksonia 383
Dolne Powołże 54
Dolny Śląsk, zob. Dolny Śląsk
Dolny Śląsk passim
Domaniów 145, 175
Domaszowice 144
Drelów 147, 149
Drewnica 147
Drezno 182
Drzycim 151-152, 154-156
Dublany 118
Dunaj, rz. 243
Duszniki-Zdrój 225
Dygowo 145, 175
Dzierżonów 214-216, 224-225, 234-235
Dzierżysławice 319
Dźwierzuty 150, 154, 176
- Egipt 337
Eurazja 454
Europa 12, 80, 105, 111, 294-295, 297-299, 309-310, 317, 338, 340, 354, 365-368, 409, 452, 476
Europa Północna 104
Europa Środkowa 356, 372
Europa Zachodnia 104, 125, 372
Evropa, zob. Europa
- Falborz 115
Falków 152-154, 156
Francja 104, 122, 338, 377
Frankfurt nad Menem 299
Frýdlant 302
- Gaszowice 160-161
Gdańsk 104, 190-191, 277
Gdynia 229
Genewa 119
Gliwice 326, 382, 385, 389-390
Głogowiec 117
Głogów 135
Gnojnik 145
Gnojno 112
Goczałkowice-Zdrój 162, 177
Goleszów 145, 165, 177
Gołębiew 113, 117-119, 121, 124-125
Gołysz 163
Gorzanów 245
Gorzowice 156
Gorzów Wielkopolski 154
Gorzuchów 413
Gorzycze 164
Gościszów 199, 203-204
Gozdowo 160, 177
Góra 181
Góra Kalwaria 112
Góra Ognista 159
Górny Śląsk 134, 165, 181, 185, 238, 264, 298, 309, 319, 328-329, 380-381, 384, 388-389, 396-397, 399, 427
Granowo 144
Grecja 341, 452
Grębocice 182

- Grignon 122
Grodków 152, 387, 390
Grodzanowiec 199, 201, 203-204
Gromadka 204
Gronowo Elbląskie 147-148
Gródek 152
Grybów 156
Gryfów Śląski 257
Gubernia siedlecka 112
Gwatemala 452

Halinów 160
Hamburg 224
Hermisdorf u. Kynast, zob. Sobieszów
Hiszpania 104, 438, 452
Holandia 104, 338
Homburg 249
Horní Slezsko zob. Górny Śląsk

Indie 366, 452

Jaryszów 386
Jaszkowa Górna 413-414
Javorník 253
Jawor 19, 135
Jaworze 145, 162
Jaworzyna Śląska 224, 254
Jelenia Góra 179, 185-186
Jerzmanowice 147
Jordanów Śląski 15-16, 18, 20, 22, 25, 28, 216
Jugosławia 197-198

Kamieniec Ząbkowicki 180
Kaszewy Kościelne 116
Kaszuby 367-369
Katowice 219, 225, 323, 391
Kaukaz Północny 52-54
Kąty Wrocławskie 15-16, 18, 20
Kępice 151
Kielecczyzna 212
Kielczów 69
Kleszczów 150, 153, 155

Kliczków 214
Kluczbork 137, 240, 390
Kłodawa 121, 130, 145, 162
Kobierzyce 15-16, 18, 20, 22, 27
Kobyła Góra 154
Kolumbia 159
Kołobrzeg 229
Komarów-Osada 145
Konary pod Wołowem 36
Koniusza 162
Korne 182
Korytko, rz. 155
Kostomłoty 19
Koszarawa 163
Koszycy 243
Kościan 145
Kościelec 122
Kotlina Kłodzka 242, 250
Kowary 244
Kowiesy 144-145
Koźle 385, 390-391
Kozuchów 181
Kraj ołomuniecki 253
Kraków 80, 95, 267-269, 271-274, 276-278,
280-281, 341
Kleparz 274
Stradom 274
Biskupie 268, 274
Pędzichów 268, 274-275
Prądnik 275-276, 281
Krapkowice 390
Kraszowice 197, 199-200, 203-204
Kraśnik Dolny 197, 199-200, 202-205
Kraśnik Górny 195, 197, 199-200, 202-203
Kreml 52
Kreta 337
Křižovatka 156
Krnov 301
Krzykosy 156
Krzyżowa 194, 199-200, 203
Kujawy 118, 402
Kurpie 402

- Kutná Hora 302
Kutno 12, 112-117, 119-125, 127, 132
Kwisa, rz. 133, 194, 257
- Laszki 145, 175
Legnica 135, 186, 322
Leningrad, zob. Petersburg
Lenino 478
Leszno 216
Lewin Brzeski 137
Libiąż 144
Lichnowy 145, 147, 149
Lichtenwaldau, zob. Krzyżowa
Lille 377
Lipno 145
Lipsk 251, 258
Liszki 276
Litwa 369
Londyn 249
Lubawka 19, 182
Lubelszczyzna 416
Lubianka 154
Lubięcin 147
Lublin 374
Lubochnia 164
Luboń 159
Lwów 118, 281, 435
Lwówek Śląski 136
Lyski 162
- Łęczycza 113
Łowicz 113, 123, 125, 435-436
Łódź 221
Łubnice 154-155, 176
Łubowice 253
Łuszczanowice 155
- Mainz 302
Malbork 222
Małecz 164
Małopolska 368
Mariánské Lázně 302
- Markowskie 148
Marsylia 231
Marymont 111
Masyw Ślęży 15-16
Mazowsze 118, 402
Meksyk 452
Mezopotamia 366, 452
Miastko 163
Miastkowo 150, 154
Michałów 111
Mieczysławów 122
Miedźna 165, 177
Mietków 15, 17-18, 20, 22, 28, 144
Międzyrzecze Podlaskie 149
Mikołów 322
Milicz 19
Miłomłyn 150-151, 153-154
Minnesota, stan USA 299
Mirosławice 122
Mirsk 257
Młynary 150-151, 154
Młynarze 155-156
Möckern 111
Modła 205
Mokobody 154
Monachium 230
Moravě zob. Morawy
Morawy 294, 309
Morze Czarne 367
Moskwa 55, 83
Mściszów 202, 204
- Neuhammer, zob. Świętoszów
Nędzierzewo 112
Niebylczyce 204
Nieder Schönfeld, zob. Kraśnik Dolny
Niedererbach 156
Niedrzwica Duża 175
Niegłosy 122
Niegosławice 144
Niemcy 25, 64, 156, 254, 261, 264, 338, 380,
Niemodlin 387, 390

- Nietrzeba 154
Norwegia 104
Nowa Kamienica 182
Nowa Sól 147-148, 176, 181
Nowa Sucha 145
Nowogrodziec 199-205
NRD, zob. Niemcy
Nysa 137, 386, 390
Nysa Kłodzka, rz. 237, 264-265
Nysa Łużycka, rz. 133, 229, 237

Ober Schönfeld, zob. Kraśnik Górny
Odra, rz. 135-137, 140, 213, 219, 231, 239, 241, 246, 249, 255, 261, 264, 387, 393
Okrzejka, rz. 155
Olesno 390
Oleśnica 229
Olza, rz. 164
Ołobok 203
Opatówek 124
Opavě, zob. Opawa
Opawa 250, 300-302, 305-306, 308, 310, 314-316
Opole 251, 265, 390, 392
Opolszczyzna 237, 264, 324, 327, 419-420, 427
Osiecznica 205
Osiećciny 161
Ostaszewo 147-148, 176
Ostrów Wielkopolski 216
Owińska 151

Paczków 387
Palczewo 147-148
Palestyna 366
Panki 153-154
Parowa 191, 203, 205
Paryż 116
Pawłowiczki 144
Pawłów 145
Pątnów 149
Pelplin 231
Peru 452

Petersburg 55, 116-117
Pęclaw 145
Piecki 144-145
Pieniężno 157-158, 176
Pilszcz 386
Piotrowice Świdnickie 225
Piszcz 387
Płużnica 160
Poborze 112
Poczdami 181, 185, 254-255, 260
Podhale 428
Podkarpacie 416
Podlasie 368, 402, 416, 427
Pogorzała 299
Pogórze (Przedgórze) Sudeckie 137, 140
Pomorze 151, 157, 163, 360, 416-417, 479
Pomorze Gdańskie 156
Popielów 160
Portugalia 104
Postomino 144
Poświętne 124
Powiat bełchatowski 150, 152-153, 175
Powiat bialski 147
Powiat bielski 162
Powiat bolesławiecki 136, 189-193, 197-198, 200-201, 203, 206, 208
Powiat braniewski 157, 176
Powiat brzeski 181, 319
Powiat bytomsko-tarnogórski 381
Powiat bytowski 163
Powiat chojnicki 151
Powiat ciechanowski 112
Powiat cieszyński 163, 165, 177
Powiat elbląski 147, 150
Powiat garwoliński 154, 157, 176, 374
Powiat gdański 147
Powiat gliwicki 163, 177
Powiat gliwicko-toszecki 381
Powiat głogowski 182
Powiat gorzowski 154, 162
Powiat gostyniński 113
Powiat jarosławski 175

- Powiat jeleniogórski 182
Powiat kamiennogórski 182
Powiat kluczborski 181, 385
Powiat kłobucki 152
Powiat kolski 121
Powiat kołobrzeski 175
Powiat konecki 152
Powiat kościerski 182
Powiat kozielski 181, 319, 381, 385
Powiat krakowski 162
Powiat kutnowski 112-113, 116, 122, 127
Powiat legnicki 147
Powiat lipnowski 154-155
Powiat lubański 182
Powiat lubelski 175
Powiat lubliniecki 165, 177
Powiat łączyski 112-113, 161
Powiat łobeski 160
Powiat łomżyński 150
Powiat łowicki 112-113, 115
Powiat malborski 147
Powiat miechowski 162
Powiat miński 160, 175
Powiat mławski 112
Powiat niemczański 20
Powiat niemodliński 319, 387
Powiat nowodworski 147, 176
Powiat nowosolski 147, 176
Powiat olecki 147
Powiat oleski 160, 177, 381, 385-386
Powiat oleśnicki 20
Powiat olsztyński 175
Powiat oławski 175, 181
Powiat opoczyński 157, 175
Powiat opolski 160, 381, 385
Powiat ostrowski 160
Powiat ostródzki 150
Powiat ostrzeszowski 154
Powiat płocki 112, 154
Powiat płoński 112
Powiat poddębicki 158
Powiat poznański 151
Powiat proszowski 162
Powiat prudnicki 387
Powiat przasnyski 112
Powiat pszczyński 162, 165, 177
Powiat raciborski 319, 381
Powiat radziejowski 147, 161, 176
Powiat rybnicki 160, 162
Powiat sępoleński 147
Powiat siedlecki 154
Powiat sierpecki 160, 177
Powiat słupski 151
Powiat sochaczewski 160, 177
Powiat strzelecki 319, 386
Powiat strzelecko-drezdenecki 160
Powiat suski 163, 177
Powiat szczycieński 150, 176
Powiat średzki 20, 154, 156, 182
Powiat świdnicki 20, 182, 299
Powiat świdwiński 158
Powiat świecki 151
Powiat tomaszowski 161, 164
Powiat walecki 175
Powiat wąbrzeski 160
Powiat wągrowiecki 162
Powiat wielkostrzelecki 381
Powiat wieruszowski 154, 176
Powiat wrocławski 112-113, 115
Powiat wodzisławski 164
Powiat wołowski
Powiat wrocławski 9-11, 15, 17-21, 24-28, 32
Powiat zgorzelecki 158, 176
Powiat złotoryjski 154, 182, 187-188
Powiat zwoleniński 154
Powiat żywiecki 163
Poznań 123, 159, 277
Pradolina Wrocławska 15
Prądnik, rz. 280-281
Prien am Chiemsee 156
Prosna, rz. 155
Prudnik 240, 390
Prusy 20, 23, 25, 36, 159, 179, 246, 248, 252, 416, 427

- Prusy Wschodnie 215, 224
Przedgórze Izerskie 257
Przemysł 435
Przyłęk 154-155
Psary 144-145
Pszczółki 147
Pszczyna 321
- Raciborowice 205
Raciborowice Dolne 203-204
Racibórz 137, 252-253, 386, 390-392
Raclawice 162
Radłów 160, 177
Radomsko 370
Radowo Małe 160
Rakousk, zob. Austria
Rakouské Slezsko, zob. Śląsk Austriacki
Rdutów 121
Rejencja opolska 159, 379-384, 386, 388-393, 396
Ren, rz. 249
Rokiciny Podhalańskie 374
Rosja 25, 46, 53, 57, 58, 60
Roztocze 111
Równina Wrocławska 15
Róż, rz. 155-156
Ruda Maleniecka 152, 155
Ruda Śląska 323, 326
Rudnik 144-145
Ruja 145
Ruszki 112
Ruś 369
Ruziec, rz. 154
Ruż, rz. 154
Rzym 341
- Saksonia 111, 214, 224
Seifersdorf, zob. Pogorzała
Sekwana, rz. 250
Sędziejowice 145
Sędziszowa 182, 187-188
Siechnice 15, 17-18, 20, 22, 28, 222
- Siedlimowice 182, 215-216, 225, 235
Siegersdorf, zob. Zebrzydowa
Sieluń 156
Skandynawia 336, 338
Skawica 163
Skąpe 144
Slezsko, zob. Śląsk
Słupca 145
Słupia Konecka 152, 156
Słupno 154
Służew 111
Smyków 152-153
Sobieszów 179, 182-183, 185-186
Sobieszyn 112, 117
Sobótka 15-16, 18, 20, 255
Sochaczew 160, 177
Solec 156
Soła, rz. 163
Sośno 147-148
Sprewa, rz. 239
Stara Wieś 112
Stare Kurowo 160
Stare Podole 374
Starogard Gdański 216
Strasburg 231
Strzelce 121, 391
Strzelin 240, 253
Strzelno 149
Studzianki 478
Suchodębie 116, 123
Sudety 181, 185
Sulików 158-159, 176
Supraśl 435
Suwalszczyzna 427
Syców 135
Syria 366
Szamotuły 216
Szczepanów 19
Szczodre 242
Szprotawa 214
Szwajcaria 336
Szwecja 80, 104

Szywałd 389

Śląsk *passim*

Śląsk Austriacki 301-302, 305, 313

Śląsk Cieszyński 324, 327-328, 478

Śląsk Opolski 137, 379, 384, 391

Środa Śląska 134

Świątki 144-145, 175

Świdnica 134-135

Świeradów Zdrój 182

Świerzawa 19

Świętoszów 196

Tamiza, rz. 249

Tomaszów Bolesławicki 199, 203, 205

Tomin 204

Tomisław 204-205

Trojanów 154, 156, 176

Trzeboszowice 388

Turkiestan 366

Ukraina 52-54

Ustron 478

Vratislav, zob. Wrocław

Waldenburk, zob. Wałbrzych

Wałbrzych 225, 299

Walc 145, 175

Wapno 162

Warszawa 112, 118, 228-229, 254, 276, 341, 474, 481

Warta Bolesławiecka 203, 205

Wąsewo 160

Wda, rz. 152

Wenezuela 452

Wezera, rz. 383

Węgry 338

Wiedeń 242-243, 276, 338

Wieliczki 147-148

Wielkie Strzelce 390

Wielkopolska 181, 185, 360, 367-368, 402, 429

Wielowieś 163

Wieprz, rz. 369

Wierzbinek 145

Wikrów 147

Wilczęta 145

Wileńszczyzna 286-287

Wilno 435

Wińsko 40-41

Wisła, rz. 104, 148, 254

Witonia 161

Włochy 338

Województwo dolnośląskie 15, 36, 38, 40, 42, 133, 138, 182, 264, 400

Województwo kujawsko-pomorskie 146, 149

Województwo lubelskie 365

Województwo lubuskie 148

Województwo łódzkie 127, 152

Województwo opolskie 159, 318, 332

Województwo podlaskie 149

Województwo pomorskie 146, 149, 182, 365

Województwo śląskie 152, 159, 164, 318, 323, 332

Województwo świętokrzyskie 152

Województwo warmińsko-mazurskie 146, 149

Województwo warszawskie 124

Województwo wielkopolskie 154

Województwo wrocławskie 38-39

Województwo zachodniopomorskie 149, 365

Wołów 36, 40-41, 43, 134

Wójtowa Wieś 385, 392

Wręczyca Wielka 153-154

Wrocław 15, 18-19, 22, 27-28, 135-137, 182, 211-217, 219-220, 222-223, 225-234, 236, 238, 241-243, 245, 251-254, 298, 315, 354-364

Ostrów Tumski 214, 217, 227

Kępa Mieszczańska 214, 225-226, 357

Sołtysowice 214, 222-223

Wyspa Słodowa 218

Zakrzów 360

Wykroty 202

Zaborze 163

Zabrze 216, 324, 382, 389

Zadzim 145, 158

Zamość 435

Zawadka 182

Zawoja 163, 177

Zebrzydowa 191, 194-196, 199, 202-205, 214

Zgorzelec 229

Zielona Góra 133, 185

Zielonki 162, 268

Zławieś Wielka 145

Złotoryja 135, 246

ZSRR 11, 45-47, 50, 52-58, 60

Związek Radziecki zob. ZSRR

Żarnów 157, 175

Żarów 182

Żelazno 413-414

Żórawina 15-16, 18, 20, 28

Żukowice 19

Żuławy Elbląskie 146-147

Żuławy Gdańskie 147

Żuławy Wielkie 146-147

Żuławy Wiślane 146, 148, 166

Żywiecczyzna 427

Tom wpisuje się w program badań nad polską wsią realizowany od lat, głównie z inspiracji środowiska wrocławskiego. Tym razem interdyscyplinarne grono badaczy zajęło się wieloaspektowo miejscem zbóż w życiu mieszkańców ziem polskich ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska.

Samą ideę publikacji należy uznać za uzasadnioną, a sposób jej realizacji za udany. Zebrane grono autorów w sposób zróżnicowany i wieloaspektowy spojrzało na tytułową problematykę, dzięki czemu powstała publikacja atrakcyjna zarówno dla świata akademii, jak i pasjonatów i amatorów nauki. Udział profesjonalnych historyków, językoznawców, etnografów, kulturoznawców oraz muzealników, folklorystów i regionalistów, ale także technologów uprawy i przetwórstwa zbożowego i farmaceutów gwarantuje wysoki poziom merytoryczny i powinien zaspokoić potrzeby poznawcze szerokiego kręgu odbiorców.

Z recenzji prof. dr hab. Adama Makowskiego

OŚRODEK KULTURY I SZTUKI
WE WROCŁAWIU

DOLNY
ŚLĄSK

KUCHNIA
magazyn dla smakoszy

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-65892-73-7

